

**ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE**

NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-52/2019. számú ügyben

Érintett szervek:

- Pest Megyei Kormányhivatal Szigetszentmiklósi Járási Hivatala
- Csongrád Megyei Kormányhivatal Szegedi Járási Hivatala Hatósági Főosztályának Szociális, Igazságügyi és Gyámügyi Osztálya
- Büntetés-végrehajtás Központi Kórháza

2019.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-52/2019. számú ügyben**

Előadó: dr. Gyórfy Zsuzsanna

A vizsgálat megindítása

A vagyon elleni bűncselekmény elkövetése miatt elítelt és jogerős büntetését töltő, cselekvőképességében teljesen korlátozott panaszos édesanya a 2018. március 8-án a tőköli Büntetés-végrehajtási Központi Kórházában (a továbbiakban: Bv. Kórház) született gyermeke ügyében fordult hozzám beadványával. A panaszos előadta, hogy az újszülött csak néhány napot lehetett vele, ezt követően elvették tőle és ideiglenes hatállyal nevelőszülői gondoskodásba helyezték. A panaszbeadványában sérelmezte, hogy a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését követő hónapokban a gyermeke ügyében illetékes Csongrád Megyei Kormányhivatal Szegedi Járási Hivatala Hatósági Főosztályának Szociális, Igazságügyi és Gyámügyi Osztálya (a továbbiakban: szegedi gyámhatóság) többszöri írásbeli megkeresésére sem válaszolt.

A kiegészítő panaszbeadványában a panaszos arról is informált, hogy 2018 februárjában, 37 hetes terhesen került be a kórházba, ahol a kötelező vizsgálatokat elvégezték, majd az orvos javaslatára 2008. március 8-án megindították a szülést. A szülés után 2 órával egy bv. alkalmazott közölte a panaszossal, hogy a gyermeke nem maradhat vele, mivel a gyámhatóság úgy rendelkezett, hogy kisfiú nevelőszülőkhöz kerül. A panaszos kifogásolta, hogy korábban erről nem kapott semmilyen előzetes tájékoztatást. Állítása szerint ezután rossz idegállapotba került és „valamilyen papírt” is aláírtak vele, azonban e „papír” tartalmát kérésére sem ismerhette meg.

A panaszbeadványban jelzettek alapján felmerült a jogállamiságból eredő jogbiztonság követelményével, a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogával, valamint az érintett gyermeknek a gondoskodáshoz és védelemhez való jogával összefüggő visszasság gyanúja, ezért az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján a kialakult helyzet megalapozott megismerése érdekében vizsgálatot indítottam.

A vizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése alapján a szegedi gyámhatóság vezetőjétől részletes tájékoztatás kértem. A Bv. Kórház főigazgatójától az iránt érdeklődtem, hogy a kórháznak a panaszos felvételekor tudomása volt-e arról, hogy a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt áll. Választ vártam arra is, hogy pontosan mi indokolta azt, hogy a szülést megelőzően nem tájékoztatták a panaszost arról, hogy az újszülött a szülést követően nem maradhat vele. Mindkét megkeresett szerv vezetőjét arra is kértem, hogy a válaszukhoz csatolják az ügyben rendelkezésükre álló valamennyi dokumentum (ideértve a panaszos teljes betegdokumentációját is) másolatát.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: *„Magyarország független demokratikus jogállam.”* (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés);
- a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: *„Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”* (Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés);
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.”* (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés);
- a jogorvoslathoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”* (Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés).

Az alkalmazott jogszabályok

- a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Egyezmény);
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gvt.);
- Az egészségügyi ellátórendszer fejlesztéséről szóló 2006. évi CXXXII. törvény (a továbbiakban Eü. tv.);
- a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.);
- a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (továbbiakban. Bv. tv.);
- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.);
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet, (a továbbiakban: Gyer.);
- gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyszt.);
- a büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartott elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak egészségügyi ellátásáról szóló 8/2014. (XII.12.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet).

A megállapított tényállás

1. A Bv. Kórház főigazgatójának tájékoztatása és dokumentációja alapján

A főigazgató főorvos tájékoztatása szerint a Bv. Kórház azért, hogy a panaszos gyermekével való együttes elhelyezésének van-e akadálya levélben kereste meg a szegedi gyámhatóságot. A születést követően annak az iratnak a kézbesítése történt meg – hivatali munkaidőben, délután – amelyben a panaszos a gyermekével való közös elhelyezését kérte. A panaszos kérelmét a szegedi gyámhatóság és a Bv. Kórház pszichológusának javaslata alapján utasították el.

A tájékoztatás szerint a Bv. Kórháznak a panaszos felvételekor nem volt tudomása arról, hogy a cselekvőképességét teljesen korlátozó gondnokság alatt áll. A panaszost arról, hogy újszülött gyermeke nem maradhat vele a Bv. Kórház azért csak a születést követően tájékoztatta, mert a szigetszentmiklósi gyámhatóság a panaszos gyermekének ideiglenes hatályú nevelőszülőhöz való elhelyezését elrendelő határozatát az intézmény csak 2018. március 12-ét követően kapta meg,

A rendelkezésemre bocsájtott betegdokumentáció szerint a panaszost 2018. február 15-én ambulánsan vizsgálták az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet (a továbbiakban: IMEI) Pszichiátriáján. Az Intézkedés szerint „(a panaszos) nem pszichotikus, együttműködő, gyermekét várja, jövőképe pozitív. *Pszichés állapota jelenleg nem akadályozza gyermekével történő együttes elhelyezését.*” Az ápolási napló szerint a panaszost 2018. február 12-én vette fel a kórház.

- 2018. február 13. „A panaszos pszichológust szeretne.”
- 2018. február 28. „Ideges, fél, hogy nem lehet a gyermekével.”
- 2018. március 8. [...] „Megszületett a kisfiú. [...] Csak szigorú felügyelet mellett lehet a gyermekével (szoptatás ideje alatt). [...] Nagyon el van keseredve, sokat sírt ma. Pszichológus járt nála, holnap is jön. Este is kint volt a gyermekénél, babusgatta, de a mellét nem vette el, nagyon aludt.”
- 2018. március 9. „Egészségügyi panasza nincs, csak pszichés. Gyermekénél volt kint a nap folyamán.”
- 2018. március 10. [...] „Gyermekénél többször volt kint.” [...]
- 2018. március 11. [...] „Gyermekével kedvesen bánik.” [...] Szoptatni nem tud, géppel fej.

- 2018. március 12. „Gyermekénél többször volt kint.”[...]
- 2018. március 13. „Közölték velem, hogy gyermekét holnap elviszik. [...] Ügyész nő és pszichológus is járt nála. Egész nap sokat sírt, gyermekét szépen ellátja. Háromszor volt nála. Az éjszakát nyugodtan töltötte. Reggel gyermekét megszojtatta.”
- 2018. március 14. „Gyermekét reggel elvitték. Dührohámot kapott, ablakot beverte, kezét elvágta. IMEI-be elvitték.
- 2018. március 14. IMEI Pszichiátria: „BVKK Tököl Sebészeti Szakambulanciájáról szállítják a páciens intézetünkbe önkárosító magatartást követően. Érkezőkor érdemi verbális kontaktusba vonható, személyes adatait helyesen közli, feltett kérdésekre adekvát válaszokat ad. Vizsgálat során elmondja, hogy egy hete szülte meg nyolcadik gyermekét, egy kisfiút, akit a mai napon bírói végzés értelmében, nevelőszülőkhöz helyeztek és ez annyira feldühítette őt, hogy a Bv.-ben beverte az ablakot, mert egyszerűen nem tudta elfogadni ezt a helyzetet. Exploráció során szuicid szándékot határozottan negál, tettét megbánta, ígéretet tett, hogy a jövőben nem fog ehhez hasonló kirohanásokat elkövetni. Státusz: Éber, integrált tudat. Minden tekintetben orientált. Figyelem felkelhető, terelhető, rögzíthető. Gondolkodása alakilag ép, tartalmilag koherens, doxasma nem kerül felszínre. Percepció zavar nem észlelhető. Hangulata labilis. Feszült. Gyakori dühkitörések, indulatkezelési nehézségek jellemzik. Szuicid szándékot határozottan negál. Intézkedések: Pszichiátriai szempontból aktuálisan közvetlen veszélyeztető magatartás nem áll fenn, szuicid szándékot határozottan negál. Hospitalizációt nem igényel. Orvosi tanácsal ellátva. Szupportív pszichoterápiában részesítettük. Veszélyeztető tünetek hiányában, ambuláns lappal visszaküldjük.”
- 2018. április 4. Ápolási napló: „Röviddel ezelőtt szült, gyermekét már elszállították tőle. Azóta többször van mellkasi szúró fájdalma, tarkója zsibbad. Néha megszedül.”

2. A szegedi gyámhatóság tájékoztatása és a megküldött iratok alapján

A kapott válasz szerint a Bv. Kórház 2018. február 16-án az IM rendelet 22. § (3) bekezdése alapján megkereste a szegedi gyámhatóságot, hogy a születendő kiskorú érdekében *szükségesnek tart-e valamilyen intézkedést* a gyermek elhelyezésével kapcsolatban, valamint kíván-e pert indítani a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránt. A Bv. Kórház a megkereséshez mellékelte az anya nyilatkozatát, miszerint kéri a gyermekével való együttes elhelyezést a kijelölt bv. intézet anyagyermek körletén. A szegedi gyámhatóság 2018. február 27-én tájékoztatást kért a gyermekjóléti szolgálatól a családbafogadó gyám életkörülményeiről, a családgondozás tapasztalatairól. A válasz megküldését a gyámügyi ügyintéző előbb az e-mail címére, majd postai úton kérte.

A *gyermekjóléti szolgálat 2018. március 2-i dátummal ellátott válasza* szerint a nagyszülő erőn felül próbálja unokáit nevelni. A gyermekek tisztán, rendezett ruhában járnak, minden nap meleg étel kerül az asztalra, ha a gyermekek betegek, akkor a nagyszülő orvoshoz viszi őket, otthonuk tiszta, rendezett. A nagyszülő azonban *egészségi és anyagi problémái miatt* egy újszülött ellátását csak nagy nehézségek árán tudná vállalni, ezért *a gyermekjóléti szolgálat a születendő gyermek nagyszülőhöz helyezését nem javasolta*. A válasz szerint erről az intézmény vezetője a nagyszülőt is tájékoztatta.

A szegedi gyámhatóság a Bv. Kórház megkeresésére adott, 2018. február 27-i válasza szerint a panaszos 6 kiskorú gyermekének anyai nagyszülő általi családbafogadáshoz a 2013. október 16-án kelt és még ugyanazon a napon jogerőre emelkedett határozatával hozzájárult. A panaszos hetedik gyermekének családbafogadáshoz a szegedi gyámhatóság a 2015. február 27-én kelt és még ugyanazon a napon jogerőre emelkedett határozatával járult hozzá. A gyámhatóság a panaszos két gyermekének tekintetében a családbafogadást 2017. július 31-én megszüntette, és nevelésbe vételüket elrendelte. *A szegedi gyámhatóság vezetője tájékoztatást adott arról is, hogy a panaszost a Szegedi Járásbíróság 2015. június 12-én jogerős ítéletével cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezte. A szegedi gyámhatóság az édesanyját panaszos részére gondnokul kirendelte.* A gyámhatóság a

fentiekre, valamint a panaszos pszichés betegségére tekintettel *nem javasolta a gyermekével való együttes elhelyezést.*

A születendő gyermek anyai nagyszülő általi családbafogadását – a családgondozás tapasztalatai alapján, valamint a nagyszülőnél nevelkedő gyermekek védelembe vételére figyelemmel – *a gyámhatóság ugyancsak nem javasolta.* Egyúttal kérte, hogy a születendő gyermek ideiglenes hatályú elhelyezése érdekében értesítsék a Bv. Kórház székhelye szerint illetékes szigetszentmiklói gyámhatóságot. A Bv. Kórház 2018. február 28-án tájékoztatta a Pest Megyei Kormányhivatal Szigetszentmiklói Járási Hivatala Gyámügyi és Igazságügyi Osztályát (a továbbiakban: szigetszentmiklói gyámhatóság) a szegedi gyámhatóság válaszáról és kérte a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezése érdekében a szükséges intézkedések megtételére.

A Bv. Kórház a gyermek születéséről 2018. március 8-án tájékoztatta a gyámhatóságokat. A szigetszentmiklói gyámhatóság a Csongrád Megyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálattól a születendő gyermek elhelyezésére, valamint a részére kirendelhető gyermekvédelmi (eseti) gyám személyére javaslatot kért. A szigetszentmiklói gyámhatóság a 2018. március 12-én kelt határozatával *a panaszos újszülött gyermekét ideiglenes hatállyal egy Csongrád megyei nevelőszülőnél helyezte el, részére eseti gyámot rendelt.* A gyermek ügyében keletkezett iratokat – felülvizsgálatra – még aznap kelt végzésével áttette az illetékes szegedi gyámhatósághoz. A szegedi gyámhatóság az iratokat 2018. március 26-án érkezett. A határozat rendelkező része hivatkozik arra, hogy *a panaszos szülői felügyeleti joga bírósági ítélet alapján szünetel.* A gyermek ideiglenes elhelyezéséről döntő szigetszentmiklói gyámhatóságnak tehát *tudomása volt róla, hogy a panaszos cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt áll.* Az iratok között azonban *nem lehet fel, hogy a szegedi társhatóságtól információt kért volna a gondnok személyéről, elérhetőségéről,* a határozatot számára nem küldte meg.

A panaszos az általa 2018. március 21-én átvett határozat ellen a szigetszentmiklói gyámhatóságon fellebbezést nyújtott be, amit a szigetszentmiklói gyámhatóság áttett a szegedi gyámhatósághoz. A szegedi gyámhatóság – mivel a fellebbezés elbírálására az elsőfokú döntést hozó hatóság felettes szerve a jogosult – a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezése ügyében készült valamennyi irat másolatát a fellebbezés felterjesztése és annak elbírálása céljából megküldte a szigetszentmiklói gyámhatóságnak. A szegedi gyámhatóság 2018. április 20-án iktatta a panaszos levelét, amelyben azt kérte, hogy legkisebb gyermekét is az édesanyja nevelhesse.

2018. május 8-án érkezett *a panaszos újabb kérelme* a szegedi gyámhatósághoz. Ekkor kérte, hogy igazságügyi elmeszakértő vizsgálja meg, hogy vele maradhat-e a gyermeke, ha pedig ez nem lehetséges, akkor ismételten kérte a kisfiú nagyszülőhöz helyezését. Ugyanezen a napon a gyámhatóság a gyermek és a panaszos lakóhelyéről, tartózkodási helyéről adatszolgáltatást kért. 2018. május 25-én érkezett a szegedi gyámhatóság *a panaszos harmadik levelét,* amelyben változatlanul kéri a legkisebb gyermek nagyszülőhöz helyezését. A levél tartalma szerint tájékoztatást szeretne kapni a kisfiú fejlődéséről. 2018. augusztus 8-án a panaszos kérte a legkisebb gyermekével való kapcsolattartása szabályozását, az anyai nagyszülőhöz való helyezését.

A Pest Megyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztálya (a továbbiakban: másodfokú hatóság) *2018. július 27-i végzésével* – mivel a gyermek ideiglenes elhelyezéséről döntő határozatot a szigetszentmiklói gyámhatóság nem a cselekvőképességében teljesen korlátozott panaszos fellebbezésre jogosult gondnokának, hanem a panaszosnak küldte meg – *a szegedi gyámhatóságot a gondnok adatainak megismerése céljából a gondnokkirendelő határozat megküldésére kérte.* A megkeresett hatóság a kérésnek 2018. augusztus 9-én eleget tett. A másodfokú gyámhatóság *a panaszos jogorvoslati kérelmét a 2018. szeptember 8-án kelt határozatával visszautasította,* mivel a cselekvőképességében teljesen korlátozott panaszos fellebbezés benyújtására nem volt jogosult.

A panaszos 2018. október 28-án a szegedi gyámhatóságot ismételten a legkisebb gyermek fejlődéséről való tájékoztatásra, továbbá a vele való kapcsolattartás szabályozására kérte. 2018. november 6-án a panaszos a gyermekével való kapcsolattartás és a nagyszülőhöz helyezése ügyében a szegedi gyámhatóság vezetőjéhez fordult. 2018. november 27-én az anyai nagyszülő – időpont egyeztetés után, tehát nem idézésre – megjelent a szegedi gyámhatóságon és a jegyzőkönyvi nyilatkozatában kérte, hogy a panaszos legkisebb gyermekét családbafogadó

gyámként nevelhesse, ha ez nem lehetséges kérte a nagyszülői kapcsolattartás szabályozását. 2018. december 20-án a szegedi gyámhatóság a nagyszülő lakóhelyén környezettanulmányt készített.

A Csongrád Megyei Kormányhivatal Szegedi Járási Hivatalának megkeresésemre adott – 2018. január 28-án kelt – válasza szerint *a nagyszülővel 2018. november 27-én felvett jegyzőkönyvet a gyámhatóság megküldte az illetékes gyermekvédelmi szervezetnek.* Az ezt igazoló dokumentumok másolatát a hivatalvezető azonban a válaszához nem csatolta. A nagyszülő családbafogadási kérelmével kapcsolatos eljárás *a válaszadásakor folyamatban volt.* A hivatalvezető szerint arról a gyermekvédelmi szervektől bekért javaslatok beérkezését követően tud a gyámhatóság dönteni. A hivatalvezető tájékoztatása szerint a panaszos kezdeményezte a gondnokság alá helyezésének megszüntetését. Jelentésem írásba foglalásakor *a per folyamatban volt a Szigetszentmiklósi Járásbíróságon.*

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés l) pontja és a 18. § (2) bekezdésének e) pontja alapján az alapvető jogok biztosa által vizsgálható *hatóságnak,* ezen belül *közszolgáltatást végző szervezet* minősül – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – *a jogszabályban közszolgáltatásként megjelölt tevékenységet végző szervezet.* Az egészségügyi ellátórendszer fejlesztéséről szóló 2006. évi CXXXII. törvény 1. § (2) bekezdés b) pontja szerint egészségügyi közszolgáltatásnak minősül a részben vagy egészben a központi költségvetés és az Egészségbiztosítási Alap terhére finanszírozott egészségügyi szolgáltatás.

A Gyvt. 16. § (1) bekezdése szerint a gyermekek védelmét biztosító hatósági feladat- és hatásköröket a helyi önkormányzat képviselő-testülete, illetve a gyámhatóság gyakorolja. A Gyszt. 1. § (1) bekezdése szerint a gyámhatóság feladat- és hatáskörét a települési önkormányzat jegyzője, a fővárosi és megyei kormányhivatal gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró járási (fővárosi kerületi) hivatala, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal gyakorolja.

Mindezek alapján az ügyben érintett szervekre *kiterjed a vizsgálati hatásköröm.*

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmanintézmény megalakulása óta az alapjogi biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege az Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.* Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az

adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően.

A testület ennek kapcsán elvi élel azt mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát vesztett alkotmánybíróági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelentéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 67. § (1) bekezdésének, illetve 57. § (5) bekezdésének a szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve és az érintett alapjogok tekintetében nem hoz olyan koncepcionális változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybíróági gyakorlat elvetését, vagy jelentős tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybíróági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indoklásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket. A tisztességes eljárás jogának érvényesülése kapcsán annyi változást érdemes kiemelni, hogy immár külön alkotmányi rendelkezés nevesíti a *tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot*.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában kimondta, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybíróági gyakorlat továbbra is relevánsnak tekintendő. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára*. Az irányadó alkotmánybíróági tézis szerint a jogállamiság elvéből folyó követelmény *a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége*: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy *a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével*, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az alapjogok valódi érvényesülését képes kiüresíteni, megbénítani a szabályozás vagy a jogalkalmazás hibáiból, zavarából adódó kiszámíthatatlanság, az eljárásra vonatkozó garanciális szabályok félre tétele, figyelmen kívül hagyása. Mindebből az is következik, hogy *jogállamot csak jogállami eszközökkel lehet szolgálni*, az egyes jogsértésekre csak jogállami módon, a jogszabályi rendelkezések, az eljárási garanciák maradéktalan betartása mellett, az arra feljogosított szervezeteknek kell választ adnia.

2. *A gyermek a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti*. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével – az életkorával szorosan összefüggő belátási képességéből adódó korlátok mellett – képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez

szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.

Az Alkotmánybíróság a 3142/2013. (VII. 16.) AB határozatában – a korábbi gyakorlatot hivatkozva és megerősítve – rámutatott az Alaptörvény XVI. cikk tartalmával összefüggésben, hogy az alkotmányos intézményvédelem, az ifjúság létbiztonságának a biztosítása, érdekeinek a védelme, a gyermekek testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséről való gondoskodás a legkülönbözőbb állami kötelezettség-teljesítésekben nyilvánul meg. Az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy a gyermekek jogainak védelme a gyermek oldaláról közelítve deklarálja a védelemhez és gondoskodáshoz való jogot, amely jog egyben kötelezettséget keletkeztet a család, a társadalom és az állam oldalán. A kötelezettség alanyainak ezzel kapcsolatos konkrét magatartását, feladatait, a velük szemben megfogalmazott elvárásokat számos törvény és a hozzájuk kapcsolódó végrehajtási szabály-együttes tartalmazza. Az állam oldalán a gyermeki jogok érvényesítése *jogi aktivizmust* kíván meg, vagyis a jogrendszer alakítása során tekintettel kell lenni a különböző jogágak normatív és intézményes összefüggéseire. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Alaptörvény XVI. cikkében szereplő jog lényegi tartalma elsősorban állami és (szűkebb körben) társadalmi kötelezettségek teljesítésében ragadható meg. E kötelezettség pedig az állam számára azt írja elő, hogy – valamennyi jogággal összefüggésben – az egyes jogintézmények szabályozása során tartsa szem előtt a gyermekek érdekeit, e tevékenységén keresztül segítse elő a megfelelő fejlődésüket, az ehhez szükséges alapvető feltételeket biztosítsa. A gyermek védelme és a róla való gondoskodás azonban nemcsak a család alkotmányos kötelessége, hanem *az államé, a társadalomé is*: ha a gyermeknek nincs vagy a szülői kötelességeket nem teljesítő szülője van, akkor helyettük az államnak kell helytállania. Az államnak ez lehetőséget ad a törvényes beavatkozásra, és egyben kötelezi közvetlen helytállásra, a védelem és gondoskodás feladatára.

A Gyermekjogi Egyezmény 1991-től a belső jog részévé vált, amellyel Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekekkel foglalkozó és védelmüket biztosító intézmények létesítésére, valamint ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság, az egészséges környezetet biztosítására. Az Egyezmény 9. cikk 1. pontja szerint a részes államok gondoskodnak arról, hogy a gyermeket szüleitől, ezek akarata ellenére, ne válasszák el, kivéve, ha az illetékes hatóságok, bírói felülvizsgálat lehetőségének fenntartásával és az erre vonatkozó törvényeknek és eljárásoknak megfelelően úgy döntenek, hogy ez az elválasztás a gyermek legjobb érdekében szükséges. Az Egyezmény 9. cikk 3. pontja rögzíti továbbá, hogy a részes államok tiszteletben tartják a mindkét szülőjétől vagy ezek egyikétől külön élő gyermeknek azt a jogát, hogy személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tarthasson fenn mindkét szülőjével, kivéve, ha ez a gyermek legjobb érdekeivel ellenkezik.

3. Az Alaptörvény XXIV. cikke immár kinyilvánítja *a tisztességes eljáráshoz való jogot*. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet arra, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van. Irányadó alkotmánybírósági tézis, hogy a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. A közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik, a jogkorlátozásra adott felhatalmazást pedig törvényi szinten pontosan kell meghatározni. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az ügyfél közigazgatási határozathozatalra vonatkozó joga nem tehető függővé attól, hogy a közigazgatási szerv milyen időpontban hajlandó dönteni a hatáskörébe utalt ügyben. A közigazgatásnak ugyanis alkotmányos kötelessége, hogy a hatáskörébe utalt ügyben, az erre megszabott idő alatt érdemi

döntést hozzon. A közigazgatási eljárás nem nélkülözheti a kötelező ügyintézési határidőket.

4. Az Alaptörvény a jogorvoslathoz való jogot az alkotmányos alapjogok között rögzíti. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint *a jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében, a más szervezethez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége*. A jogorvoslathoz való jog tényleges érvényesüléséhez a „jogorvoslás” lehetősége, vagyis az is szükséges, hogy a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát. A jogorvoslathoz való jognak az Alaptörvényben való garantálása a rendes jogorvoslatra vonatkozik. A jogorvoslathoz való jog lényeges tartalma kiterjed *a jogorvoslati lehetőségről vagy annak hiányáról való tájékoztatásra* is. Lényeges, hogy a jogorvoslatról való tájékoztatás *nem multhat az egyes hatóságok mérlegelésén, belátásán*. A jogorvoslathoz való jog törvényben meghatározottak szerint gyakorolható, ezért az egyes eljárásokban eltérő szabályozás lehetséges. Az érintettnek tehát minden olyan esetben, amikor azt az adott jogszabály lehetővé teszi, meg kell adni a lehetőséget arra, hogy az általa sérelmezett döntés ellen jogorvoslattal éljen. A jogorvoslati fórumnak ennek megfelelően döntési helyzetben kell lennie. A formális és a jogi szabályozás miatt eleve kilátástalan jogorvoslat nem kielégítő. Lényeges, hogy a közigazgatási eljárásokon kívül eső eljárásokban is eleget kell tenni a jogorvoslati lehetőségekről való tájékoztatásnak. A jogorvoslati lehetőség biztosítása tehát nem formai (jogszabály biztosítja vagy kizárja), hanem tartalmi (ténylegesen biztosítva volt-e) kérdés.

III. Az ügy érdemében

1. A Bv. Kórház eljárásával összefüggésben

1.1 A vizsgált eset kapcsán áttekintettem az irányadó jogi szabályozásban megfogalmazott követelményeket fogvatartott nő várandóssága esetén. A Bv. tv. 128. § (1)-(3) bekezdései szerint a várandós és a kisgyermekes elítélt nőnek az egészségét védő és a gyermek fejlődését szolgáló, e törvényben nem szabályozott jogai nem korlátozhatók. *Amennyiben a szülésre a szabadságvesztés végrehajtása alatt kerül sor, és az együttes elhelyezést kizáró ok nem áll fenn, a gyermeket egy éves koráig az anyjával együtt kell elhelyezni*. Az anya és a gyermek akkor nem helyezhető el együttesen akkor, ha az anya a gyermek gondozását nem vállalja, illetve a bíróság a szülői felügyeletet az anya valamennyi gyermekével kapcsolatosan megszüntette. Kizárja az együttes elhelyezést, ha az anya ellen a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt eljárás indult, vagy az anya egészségi állapota miatt a gyermek gondozását, nevelését nem tudja ellátni. A Bv. tv. 128. § (5) bekezdése alapján együttes elhelyezése esetén az anya a gyermek felett a gondozás és a nevelés jogát gyakorolja.

Az IM rendelet 22. § (1) bekezdése szerint, ha a fogvatartott nő várandósságára tekintettel a büntetés féléves letöltését nem engedélyezték, *a fogvatartottat a szülés várható időpontja előtt négy héttel a Központi Kórházba kell szállítani*. Az IM rendelet 22. § (3) bekezdése alapján a várandós fogvatartott Központi Kórházba történő befogadása után a főigazgató főorvos *köteles megkeresni a fogvatartott lakhelye szerinti gyámhivatalt*, hogy szükségesnek tart-e valamilyen intézkedést a születendő gyermek elhelyezésével kapcsolatban, valamint kíván-e pert indítani a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránt. A gyermek születéséről a főigazgató főorvos az IM rendelet (5) és (6) bekezdése alapján *értesíti az apát, az anya lakhelye szerinti gyámhivatalt*, kiskorú fogvatartott anya esetében a törvényes képviselőt is. Ha az anya és a gyermek együttes elhelyezése nem engedélyezhető, a főigazgató főorvos vagy a bv. intézet parancsnoka a gyermek elhelyezése érdekében *a bv. intézet székhelye szerinti gyámhivatal intézkedését kezdeményezi*, a gyermek a gyámhivatal intézkedéséig nem adható ki.

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának a várandós fogvatartottakkal, és az anya fogva tartása alatt született gyermek együttes elhelyezésének eljárási szabályairól, a fogva tartás időtartama alatt született gyermek és hozzátartozói kapcsolattartásának biztosításáról szóló 8/2015. (01.20) OP szakutasításának (a továbbiakban: szakutasítás) 2. pontja szerint a várandós

fogvatartott nőt, ha a várandósság tizenkettedik hetét elérte, a Központi Kórházába történő felvételéhez tájékoztatni kell arról, hogy a büntetésének félbeszakítását kérheti a gyermek egy éves koráig, vagy kérheti a gyermek vele együtt történő elhelyezését gyermek egy éves koráig a kijelölt bv. intézet anya gyermek részlegén. A szakutasítás 2/a pontja szerint az anyának ezzel egyidejűleg írásban kell nyilatkoznia arról, hogy kéri-e a gyermekével való együttes elhelyezését.

A szülő felügyelet tartalma kapcsán a Ptk. 4:146. § (2) bekezdése kimondja, hogy a szülői felügyelet a kiskorú gyermek neve meghatározásának, gondozásának, nevelésének, tartózkodási helye meghatározásának, vagyona kezelésének, törvényes képviselőtének jogát és kötelességét, a gyámnevezésnek és a gyámságból való kizárásnak a jogát foglalja magában. A Ptk. 4:186. § (1) bekezdésének a) pontja szerint a *cselekvőképtelen szülő szülői felügyeleti joga szünetel.*

1.2 A rendelkezésemre álló iratok alapján megállapítható, hogy a Bv. Kórház főigazgató főorvosa a jogszabályi kötelezettségének eleget téve nyilatkoztatta a panaszost, és kereste meg a panaszos lakóhelye, illetve a büntetés-végrehajtási intézet szerint illetékes gyámhatóságokat. Az IMEI 2018. február 15-én kelt pszichiátriai szakvéleménye szerint *a panaszos pszichés állapota nem akadályozza a gyermekével való együttes elhelyezést.* A Bv. tv. szerint az anya és a gyermek együttes elhelyezését kizáró ok nem állt fent, azonban mivel a Ptk. 4:186. § (1) bekezdés a) pontja alapján *a panaszos szülő felügyeleti joga szünetelt,* a gyermekével való együttes elhelyezés így nem volt engedélyezhető.

Tekintettel arra, hogy a panaszost a bíróság 2015-ben helyezte a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá, e tényről a büntetés-végrehajtási intézménynek a panaszos felvételekor *nyilvánvalóan tudomással kellett bírnia,* a gondnokság alá helyezés tényére vonatkozó dokumentációnak ugyanis a panaszos iratanyagában kiemelten szerepelnie kellett.

A feltárt tényállás szerint azonban a Bv. Kórház csak *2018 februárjának végén* szerzett tudomást arról, hogy a panaszos cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezése okán gyermekével együttesen nem helyezhető el. A rendelkezésemre álló iratok szerint azonban a panaszost *csak a szülést követő 5. napon tájékoztatták* arról, hogy a gyermeke nem maradhat vele, az elválasztásra nem készítették fel, annak feldolgozását, az arra való készülést nem segítették.

Álláspontom szerint, ha a várandós fogvatartottat a bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezte, vagy a szülő cselekvőképességét a szülői felügyeleti jogok körében a gondozás, nevelés tekintetében a bíróság korlátozta, *a várandós nőt már a felvételkor egyértelműen tájékoztatni kell arról, hogy a gyermekével való együttes elhelyezését jogszabály zárja ki.* Szükséges lett volna a panaszosnak a gyermekétől való elválasztásra való lelki-mentális felkészítése is.

Mind ezek alapján megállapítom, hogy a Bv. Kórház a panaszos tisztességes eljárásához való jogával összefüggő súlyos visszásságot idézett elő azszal, hogy a felvételkor nem tájékoztatták, hogy a gyermekével való együttes elhelyezésére nincs jogi lehetőség, valamint azszal is, hogy az újszülött gyermekétől való elválasztás feldolgozásához semmilyen segítséget nem kapott.

2. A szigetszentmiklósi gyámhatóság eljárása tekintetében

A panaszos státusza kapcsán ki kell emelnem, hogy a Ptk. 2:21. § (1) bekezdése szerint cselekvőképtelen az a nagykorú, akit a bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezett. A Ptk. 2:22. § (1) bekezdése alapján a cselekvőképtelen nagykorú jognyilatkozata semmis, nevében gondnoka jár el. A Ptk. 2:22. § (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy a gondnoknak a véleménynyilvánításra képes cselekvőképtelen nagykorú kívánságát az őt érintő jognyilatkozata megtétele előtt meg kell hallgatnia és lehetőség szerint azt figyelembe kell vennie.

A feltárt tényállás szerint a szigetszentmiklósi gyámhatóságnak a panaszos legkisebb gyermekének nevelőszülőhöz helyezéséről döntő határozathozatala előtt *tudomása volt arról, hogy a panaszos a cselekvőképességét teljes mértékben korlátozó gondnokság alatt áll,* így érvényes jognyilatkozatot nem tehet. Mindenek ellenére a szigetszentmiklósi gyámhatóság nem tájékozódott a gondnok személyéről, elérhetőségéről, számára a határozatot nem küldte meg, így a gondnok a jogorvoslat

jogával eleve nem tudott élni. *Mindezek alapján megállapítom, hogy a szigetsszentmiklósi gyámhatóság mulasztása a panaszos tisztességes eljárásához és a jogorvoslatához való joggal összefüggő visszaállást okozott.*

3. A szegedi gyámhatóság eljárása kapcsán

3.1 Az anyai kapcsolattartás szabályozásáról

A családjából kiemelt gyermek kapcsolattartásáról a Gyvt. és a Gyer. rendelkezik. A Gyvt. 34. § (1) bekezdése szerint bentlakásos gyermekintézményben, befogadó szülőnél biztosított személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátásnál és *gyermekvédelmi szakellátásnál a gyermek és szülője vagy más kapcsolattartásra jogosult hozzátartozója közötti folyamatos és időszakos kapcsolattartásáról kell rendelkezni.* A kapcsolattartás megvalósulhat a gyermek tartózkodási helyén való meglátogatásával, a gyermek elvitelének jogával és visszaadásának kötelezettségével, vagy felügyelt kapcsolattartás keretében, és levelezés, elektronikus levelezés, telefonkapcsolat, ajándékozás, csomagküldés útján. A Gyvt. 34. § (2) bekezdése szerint bentlakásos gyermekintézményben, befogadó szülőnél biztosított személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátás és *gyermekvédelmi szakellátás során elő kell segíteni, hogy a kapcsolattartásra jogosult a gyermekkel kapcsolatot tartson fenn.* Feltéve, hogy a szülő nem áll a gyermek vagy a gyermeket nevelő személy sérelmére elkövetett cselekmény miatt ideiglenes, megelőző távollattartás hatálya alatt, a gyermek súlyos bántalmazása miatt nem szüneteltették a szülő kapcsolattartási jogának gyakorlását. A Gyvt. 34. § (3) bekezdése kimondja továbbá, hogy a gyámhatóság a kapcsolattartásról a gyermek vér szerinti családjával, testvéreivel való kapcsolat fenntartása, a gyermek vér szerinti családjába való visszakerülésének elősegítése érdekében dönt. A kapcsolattartás formájának és gyakoriságának elbírálása során a gyámhatóság mindig mérlegeli a gyermekjóléti alapellátás vagy a gyermekvédelmi szakellátás igénybevételének okát, valamint a kapcsolattartásra jogosult magatartását és körülményeit. *Lényeges kiemelni, hogy a Gyvt. 34. § (6) bekezdése szerint a gyámhatóság az ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban elhelyezett, továbbá a nevelésbe vett gyermekkel történő kapcsolattartásról hivatalból dönt.*

A Gyer. 28. § (1) bekezdése szerint a gyermekkel való kapcsolattartásra mind a szülő, mind a nagyszülő, mind a testvér, továbbá – ha a szülő és a nagyszülő nem él, illetőleg a kapcsolattartásban tartósan akadályozva van, vagy kapcsolattartási jogát önhibájából nem gyakorolja – a gyermek szülőjének testvére, valamint szülőjének házastársa is jogosult. A Gyer. 28. § (5) bekezdése szerint a gyámhivatal *indokolt esetben előmozdítja a szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban lévő szülő gyermekével való kapcsolatának fenntartását, ha ez a gyermeket nem veszélyezteti.* Ennek érdekében a gyámhivatal a szülő kérelmére, illetve a büntetés-végrehajtási intézet megkeresésére a gyermekkel kapcsolatos információkat adhat.

Az átmeneti gondozásban részesülő, az ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban elhelyezett, valamint a nevelésbe vett gyermekkel való kapcsolattartást ugyancsak a Gyer. szabályozza. A Gyer. 30/E. § (1)-(2) bekezdése szerint a kapcsolattartás szabályozása során figyelemmel kell lenni *a gyermek családi kapcsolatainak ápolásához való jogára, a gyermek véleményére, legjobb érdekére, a gyermekjóléti alapellátás, gyermekvédelmi szakellátás igénybevételének okára, a kapcsolattartásra jogosult magatartására, körülményeire.* *A kapcsolattartás rendezésére irányuló kérelmet el kell utasítani, ha a szülő a gyermek vagy a gyermeket nevelő személy sérelmére elkövetett cselekmény miatt ideiglenes megelőző távollattartás vagy megelőző távollattartás, továbbá a büntetőeljáráshoz elrendelhető távollattartás kényszerintézkedés hatálya alatt áll. A szülő kapcsolattartási jogának szüneteltetését kell elrendelni abban az esetben, ha a szülő a gyermeket súlyosan bántalmazta.*

A Gyer. 30/G. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy ha a gyermek ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban történő elhelyezéséről nem a gyámhivatal döntött, illetve, ha a gyámhivatal döntésének meghozatalakor nem állt rendelkezésre elegendő adat a kapcsolattartás rendezésére, *a gyámhivatal az ideiglenes hatályú elhelyezéstől számított tizenöt napon belül hivatalból dönt a gyermek szüleivel való kapcsolattartásáról.* A Gyer. 30/G. § (2) bekezdése szerint az ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek érdekében a gyámhivatal dönt a gyermekek gondozási

helyén történő meglátogatásáról, annak gyakoriságáról és időtartamáról, a gyermek biztonsága érdekében felügyelt kapcsolattartást rendelhet el, meghatározva a kapcsolattartás gyakoriságát, helyszínét, időtartamát, valamint kijelölve a felügyeletet biztosító szakembert, *meghatározza a kapcsolat személyes találkozás nélküli fenntartásának módjait, szükség esetén gyakoriságát és időtartamát.* A Gyer. 30/H. § (1) bekezdés a) pontja szerint a nevelésbe vétel elrendelésével, illetve felülvizsgálatával egyidejűleg – a gyermek és lehetőség szerint a szülő véleményét figyelembe véve *a gyámhivatal hivatalból rendezzi a gyermek szüleivel, nagyszüleivel, testvéreivel való kapcsolattartását.*

A Gyvt., valamint a Gyer. fent hivatkozott rendelkezései szerint a szegedi gyámhatóság az iratok 2018. március 26-án való érkezését követő *15 napon belül* – hivatalból eljárva – *köteles lett volna döntést hozni a szülői kapcsolattartás idejéről és módjáról.* Az ügyben feltárt tényállás szerint a panaszos a gyermeke ügyében 2018 áprilisa és november között – gyermekéről való tájékoztatást, a vele való kapcsolattartás szabályozását, valamint a nagyszülőhöz helyezését kérve – összesen hat alkalommal fordult a szegedi gyámhatósághoz, választ azonban nem kapott.

Rá kell mutatnom arra, hogy önmagában nem zárja ki a gyermekével való kapcsolattartást sem az a tény, hogy a gyermek édesanyja éppen a szabadságvesztés büntetését tölti, sem pedig az a tény, hogy a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt áll. A kapcsolattartás a gyermek joga, a szülő részéről azonban nemcsak jogosultság, hanem kötelezettség is. A gyermek legjobb érdekének védelmére figyelembe véve kell mérlegelni, vizsgálva a gyermek tényleges veszélyeztetettségét. *A kapcsolattartás szabályozására vonatkozó kérelem pedig nem tekinthető álláspontom szerint olyan tartalmú jognyilatkozatnak, amelyet egy cselekvőképességében teljesen korlátozott személy önállóan nem nyújthatna be.* Figyelemmel arra, hogy a kérelem elutasítása esetén jogorvoslatra vonatkozó jognyilatkozata azonban semmisnek minősül, a kérelemről és az annak nyomán született döntésről *a gyámhatóság minden esetben köteles a fellebbezés benyújtására jogosult gondnokot értesíteni.* A rendelkezésemre álló adatok és információk szerint a vizsgált ügyben a szülői kapcsolattartás rendezésére irányuló *kérelem elutasítására alapot adó – fent hivatkozott jogszabályban rögzített – kizáró okok nem álltak fenn.*

Mindezek alapján megállapítom, hogy a szegedi gyámhatóság azáltal, hogy a szülői kapcsolattartásról hivatalból nem döntött és a panaszos kapcsolattartás szabályozására vonatkozó kérelmeit nem küldte meg a gondnokának, azokról érdemben nem döntött, a tisztességes eljárásához és a jogorvoslatához való joggal összefüggő súlyos visszásságot okozott. A gyámhatóság mulasztása egyúttal sértette az érintett gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogát, valamint nem felelt meg a gyermek legjobb érdekét képviselő eljárás elvének sem.

3.2 Az ideiglenes hatályú elhelyezés felülvizsgálata nyomán

A felülvizsgálat garanciális szabályait Gyvt. 73. § (1) bekezdése rögzíti, amely szerint a gyámhatóság – a törvényben meghatározott kivétellel – az ideiglenes hatályú elhelyezést követően – függetlenül attól, hogy arra mely beutaló szerv intézkedése alapján kerül sor, és hogy a döntést megfellebbezték-e – annak elrendelésétől számított harminc napon belül megszünteti az ideiglenes hatályú elhelyezést, ha annak okai nem állnak fenn. Ha az ideiglenes hatályú elhelyezés nem szüntethető meg a gyámhatóság negyvenöt napon belül elrendeli a gyermeknek a nevelésbe vételét, valamint egyidejűleg meghatározza a gyermeknek a gondozási helyét és dönt a járulékos kérdésekről. A gyámhatóságnak az ideiglenes hatályú elhelyezést követő hatvan napon belül van perindításra lehetősége az ideiglenes hatályú elhelyezés fenntartása vagy megváltoztatása mellett a gyermekelhelyezés megváltoztatása, illetve a szülői felügyelet megszüntetése iránt.

A gyámhatóság *21 napon belül hozzájárul a gyermeknek a fogvatartás helye szerint a büntetés-végrehajtási intézet anya-gyermek részlegén történő elhelyezéséhez, legfeljebb a Bv. tv. által meghatározott időtartamra, ha az a gyermek érdekében áll.* Ellenkező esetben rendelkezik a gyermeknek a büntetés-végrehajtási intézetből vagy a javítóintézetből történő kiadásáról, és megteszi a gyermek érdekében szükséges intézkedéseket.

A Gyer. 98. § (1) bekezdése szerint az ideiglenes hatályú elhelyezés felülvizsgálata során az *illetékes gyámhivatal meghallgatja a Gyvt. 128. §-ában meghatározott személyeket.* Így a szülőt és más

törvényes képviselőt, a gondozót, a cselekvőképességében részlegesen korlátozott személyt, azt, akivel szemben kötelezettséget állapítanak meg, valamint – szükség szerint – a gyermek más közeli hozzátartozóit. A gyámhivatal *környezettanulmányt készít vagy szerez be*, kikéri mindazon *szervek véleményét*, amelyek a gyermekkel az ideiglenes hatályú elhelyezést megelőzően foglalkoztak.

A feltárt tényállás szerint a gyermek ideiglenes hatályú felülvizsgálata tárgyában a gyámhatóság 2018 novemberéig semmilyen eljárási cselekményt nem végzett, a felülvizsgálat tárgyában pedig egészen 2019. január végéig érdemben nem döntött. *Mindezek alapján megállapítom, hogy a szegedi gyámhatóság mulasztása a panaszos tisztességes eljárásához, és a jogorvoslatához való jogával, valamint az érintett gyermeknek a védelemben és gondoskodásban fűződő jogával összefüggő súlyos visszásságot okozott, továbbá az eljárása során nem érvényesült a gyermek legjobb érdekét képviselő eljárás elve sem.*

Intézkedéseim

A jelentésemben a feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásság megszüntetése és jövőbeli bekövetkezésének megelőzése érdekében

- 1) az Ajbt. 31. §-a alapján *felkérem* a büntetés-végrehajtás országos parancsnokát, hogy
  - a) a vezetése alatt álló intézmények vezetőinek és munkatársainak figyelmét a jövőre nézve hívja fel, hogy amennyiben a fogvatartott anya és gyermeke együttes elhelyezésének akadályáról tudomást szereznek, arról haladéktalanul tájékoztassák a fogvatartottat, az elválasztás feldolgozásához nyújtsanak neki támogatást;
  - b) fontolja meg a várandós fogvatartottakkal, és az anya fogva tartása alatt született gyermek együttes elhelyezésének eljárási szabályairól, a fogva tartás időtartama alatt született gyermek és hozzátartozói kapcsolattartásának biztosításáról szóló 8/2015. (01.20) OP szakutasítás kiegészítését a várandós fogvatartott megfelelő előzetes tájékoztatásának, illetve a gyermekétől való elválasztásra vonatkozó felkészítésének feladatával akkor, ha a fogvatartott anya születendő gyermekével való együttes elhelyezését jogszabály zárja ki;
- 2) az Ajbt. 31. §-a alapján *felkérem* a Pest Megyei Kormányhivatal Szigetszentmiklósi Járási Hivatalának vezetőjét, hogy Gyámügyi és Igazságügyi Osztály vezetőjének és munkatársainak figyelmét a jövőre nézve hívja fel arra, hogy ha az eljárással érintett személy cselekvőképességet érintő gondnokság alatt áll, akkor a döntést minden esetben küldjék meg a gondnoka részére is;
- 3) az Ajbt. 31. §-a alapján *felkérem* a Csongrád Megyei Kormányhivatal Szegedi Járási Hivatalának vezetőjét, hogy
  - a) a jövőre nézve hívja fel a Hatósági Főosztály Szociális, Igazságügyi és Gyámügyi Osztály vezetőjének és munkatársainak figyelmét a gyermekek kapcsolattartáshoz való jogának védelmét szolgáló, valamint az ideiglenes hatályú elhelyezésük felülvizsgálatára vonatkozó hivatkozott jogszabályi garanciák teljeskörű betartásának jelentőségére;
  - b) a panaszos gyermekének ideiglenes hatályú elhelyezése felülvizsgálatával kapcsolatos érdemi döntésről adjon részletes tájékoztatást.

Budapest, 2019. április 2.

Székely László

